

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Πρωταγόρας*, 321b-322c

Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί - ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι - καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν - πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν - εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἶκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεὶ δὲ δι' Ἐπιμηθεὶ ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠΰρετο. Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής - πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἥς μέρος πολεμική - ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Στον πλατωνικό μύθο η προέλευση της πολιτικής τέχνης αποδίδεται στον Προμηθέα.
2. Η κλοπή που διαπράττει ο Προμηθέας αφορά γνώσεις που συνδέονται με τον Ήφαιστο και την Αθηνά.
3. Η φράση «σκεδαννύμενοι διεφθείροντο» δηλώνει σταθερή συνάθροιση και πρόοδο.
4. Οι άνθρωποι σώζονταν επειδή είχαν την πολιτική και την πολεμική τέχνη.
5. Η τεχνική επάρκεια είναι ικανή να οδηγήσει στη δημιουργία πόλεων.

Μονάδες 10

B1. Πώς σχετίζονται οι όροι *έντεχνος σοφία σὺν πυρί* και *ἐμπυρος τέχνη* με την *περὶ τὸν βίον σοφίαν* και με την πολιτική αρετή;

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στον συγκεκριμένο μονόλογο από τις *Ίκέτιδες* του Ευριπίδη ο Αθηναίος βασιλιάς Θησέας εκθειάζει τα επιτεύγματα του ανθρώπινου πολιτισμού.

Με πολλούς μέχρι τώρα παραβγήκαν τα λόγια μου.
Είπε κάποιος ότι οι πίκρες είναι πιο πολλές
απ' τις χαρές.
Το αντίθετο λέω. Τα καλά πιο πολλά.
Αν ήταν αλλιώς δεν θα υπήρχε ανθρώπινο γένος.
Ανάκατη ήταν η ζωή, σαν τα θηρία
αλλά δοξάζω το θεό που μπήκε ρυθμός ανάμεσα
και μάς έδωσε νου
- και έπειτα τη γλώσσα να δηλώνει το νου -
και της γης τους καρπούς
και τη βροχή να ποτίζει τη γη να βλασταίνει.
Και τον δοξάζω που μας έμαθε να αποφεύγουμε
το κρύο και τις φλόγες του ήλιου
και να αρμενίζουμε στις θάλασσες,

ΤΕΛΟΣ 2ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

τα αγαθά να ανταλλάζουμε, να παίρνουμε
όσα μας λείπουν.

Και για όσα δεν πιάνει ο νους και τα κρύφια
μάς έδωσαν οι θεοί τους μάντεις να λεν
τα σφάγια ερμηνεύοντας και τη φωτιά της θυσίας
και των πουλιών τα αναστατωμένα πετάγματα.

Τόσα των θεών τα όπλα· και τέτοια.

Κι αν δεν μας φτάνουν, ασεβούμε και φταίμε.

Η λογική μας όμως ζητάει και τους θεούς να
περάσουμε και αλαζονεία μάς σπρώχνει να φανούμε
σοφότεροι.

Κ. Τοπούζης (1997), *Ευριπίδη Ίκέτιδες*, Αθήνα: Επικαιρότητα, σελ. 55, στ. 195-218.

Να εντοπίσετε τρεις (3) ομοιότητες ανάμεσα στο διδαγμένο κείμενο
(«**Έπειδή ... διεφθείροντο**») και στο παράλληλο κείμενο από τις
Ίκέτιδες του Ευριπίδη.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί
σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους
λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι
σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο Σωκράτης δεν ήταν ο μόνος που ασχολήθηκε με πολιτικά προβλήματα και ζητήματα ηθικής.
2. Η επαγωγική μέθοδος του Σωκράτη είχε σκοπό την εξαγωγή καθολικών ορισμών.
3. Στην απολογία του ο Σωκράτης εκφράζει τον έντονο φόβο του μπροστά στην ιδέα του θανάτου.
4. Στον Αισχύλο ο Προμηθέας παρουσιάζεται ως εχθρός των ανθρώπων.
5. Η αρετή του ανθρώπου ως ιδιώτη διαχωρίζεται από την αρετή ως πολίτη.

Μονάδες 10

B4. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε μια
ετυμολογικά συγγενή από το διδαγμένο κείμενο:

κλεψύδρα, πέρασμα, εργόχειρο, καταμερισμός, άσωτος

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατά Έρατοσθένους, 7-10

(ed. C. Hude, Oxford Classical Texts, 1912)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τον *Κατά Έρατοσθένους* λόγο του ο Λυσίας περιγράφει τη στιγμή κατά την οποία συλλαμβάνεται από τους αξιωματούχους των Τριάκοντα.

Ἔδοξεν οὖν **αὐτοῖς** δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὥς οὐ **χρημάτων ἔνεκα** ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων **εὐλόγως** πεποιηκότες. διαλαβόντες δὲ τὰς οἰκίας ἐβάδιζον· καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἐστιῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξελάσαντες Πείσωνί με παραδιδόασιν· οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐλθόντες τὰ ἀνδράποδα ἀπεγράφοντο. ἐγὼ δὲ Πείσωνα μὲν ἡρώτων εἰ βούλοιτό με σῶσαι χρήματα λαβών· ὁ δ' ἔφασκεν, εἰ πολλὰ εἶη. εἶπον οὖν ὅτι τάλαντον ἀργυρίου ἔτοιμος εἶην δοῦναι· ὁ δ' ὠμολόγησε ταῦτα ποιήσειν. ἠπιστάμην μὲν οὖν ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους νομίζει, ὅμως δ' ἐκ τῶν παρόντων ἐδόκει μοι ἀναγκαιότατον εἶναι πίστιν παρ' αὐτοῦ **λαβεῖν**. ἐπειδὴ δὲ ὠμοσεν, ἐξώλειαν¹ ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶν ἐπαρώμενος, λαβὼν τὸ τάλαντόν με σώσειν, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τὴν κιβωτὸν ἀνοίγνυμι· Πείσων δ' αἰσθόμενος εἰσέρχεται, καὶ ἰδὼν **τὰ ἐνόντα** καλεῖ **τῶν ὑπηρετῶν** δύο, καὶ τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ λαβεῖν ἐκέλευσεν.

¹ ἐξώλειαν: πανωλεθρία

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ... εἰ πολλὰ εἶη».

Μονάδες 20

Γ2. Να αναφέρετε δύο (2) ενέργειες του Πείσωνα που φανερώνουν τον χαρακτήρα του. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με παραπομπές στο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ3. α. «ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὥς οὐ **χρημάτων ἔνεκα** ταῦτα πέπρακται»: Να εντοπίσετε τους ονοματικούς τύπους που υπάρχουν στο παραπάνω απόσπασμα και να τους μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

(μονάδες 5)

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

β. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

παραδιδόασιν	: ο ίδιος τύπος στον αόριστο β' στην ίδια φωνή
έξελάσαντες	: το γ' ενικό της οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
σῶσαι	: το απαρέμφατο παθητικού αορίστου
πέπρακται	: το β' ενικό της προστακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
διαλαβόντες	: το β' ενικό της προστακτικής αορίστου β' στην ίδια φωνή

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε πλήρως συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο κείμενο με έντονα γράμματα:

αὐτοῖς, χρημάτων ἔνεκα, εὐλόγως, λαβεῖν, τὰ ἐνόντα, τῶν ὑπηρετῶν.

(μονάδες 6)

β. Να εντοπίσετε τον πλάγιο λόγο και να τον μετατρέψετε σε ευθύ: «εἶπον οὖν ὅτι τάλαντον ἀργυρίου ἔτοιμος εἶην δοῦναι».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ